

Відкриваючи засідання Президії НАН України 9 листопада 2011 року, академік НАН України Б.Є.Патон поінформував присутніх про святкування Дня української мови та писемності, яке відбулося у Великому конференц-залі НАН України.

Члени Президії НАН України та запрошені заслухали й обговорили доповідь директора Інституту біології клітини НАН України члена-кореспондента НАН України А.А.Сибірного про наукову та науково-організаційну діяльність установи у 2006-2010 рр.

В обговоренні взяли участь академіки НАН України Б.Є.Патон, директор Інституту мікробіології і вірусології ім.Д.К.Заболотного НАН України академік НАН України В.С.Підгорський, директор Інституту молекулярної біології і генетики НАН України академік НАН України Г.В.Єльська, директор Інституту біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України академік НАН України В.П.Кухар, директор Інституту біохімії ім.О.В.Палладіна НАН України, академік-секретар Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України академік НАН України С.В.Комісаренко, радник Президії НАН України академік НАН України К.М.Ситник.

Президія НАН України зазначила, що за звітний період інститутом отримані вагомі фундаментальні результати в галузі клітинної біології, молекулярної генетики та біотехнології дріжджів.

Ці результати дозволили виконати важливі роботи науково-прикладного характеру, зокрема з біотехнологічного отримання білків, важливих для діагностики та лікування різних захворювань; створено новітні нанорозмірні матеріали для ефективного доставки ліків і нуклеїнових кислот у клітини-мішені різного походження; розробляються нові ензиматичні та біосенсорні підходи для кількісного визначення важливих аналітів.

Продовжуються роботи з метаболічної інженерії штамів дріжджів, здатних до ефективною алкобольної ферментації лігноцелюлозних відходів рільництва та деревообробної промисловості. Інституту вдалося отримати власні унікальні штами дріжджів, що можуть зброджувати різноманітні гідролізати, в тому числі і гідролізати із зазначеної сировини. Це є перспективним напрямом, адже виробництво альтернативних видів палива на сьогодні вкрай актуальне і важливе питання. Тому інституту потрібно зосередити більше уваги на впровадженні цих розробок та віднайти шляхи практичної їх реалізації, в першу чергу зацікавивши такими проектами вітчизняний бізнес.

Разом з тим інститут має досить вагомий авторитет у міжнародних наукових колах. Результати наукових досліджень інституту викладені в численних публікаціях, в тому числі зарубіжних.

Загалом було висловлено впевненість, що в Інституті біології клітини НАН України існують всі необхідні передумови для успішного розвитку розпочатих досліджень і для розроблення відповідних промислових технологій.

У цілому Президія НАН України схвалила діяльність Інституту біології клітини НАН України.

Далі учасники засідання заслухали та обговорили наукову доповідь заступника директора Морського гідрофізичного інституту НАН України члена-кореспондента НАН України О.Б.Полонського «Про дослідження змін клімату глобального та регіонального масштабів».

У виступах академіка НАН України Б.Є.Патона, ректора Одеського державного екологічного університету доктора фізико-математичних наук, професора С.М.Степаненка, директора Наукового центру аерокосмічних досліджень Землі Інституту геологічних наук НАН України академіка НАН України В.І.Лялька, начальника відділу Українського гідрометеорологічного центру МНС України кандидата географічних наук Т.І.Адаменко, заступника директора Українського науково-дослідного гідрометеорологічного інституту МНС України та НАН України кандидата фізико-математичних наук Ю.Б.Набиванця, академіка-секретаря Відділення наук про Землю НАН України академіка НАН України В.П.Шестопалова, директора Інституту біології південних морів ім.О.О.Ковалевського НАН України академіка НАН України В.М.Єремеева відзначалось, що досліджувана проблема є актуальною для всієї світової наукової спільноти. Засоби масової інформації практично щодня повідомляють про катастрофічні явища, що виникають в результаті зміни клімату. За останні роки це повені у Центральній Європі, Закарпатті, зсувні явища у Криму, Карпатах, селеві потоки (Крим, Кавказ), смерчі, урагани, тайфуни в країнах Карибського басейну та цунамі в південно-західній Азії, обледеніння, град, дуже ранні заморозки тощо.

Все це призводить до великих матеріальних збитків і часто – до людських втрат.

Причин глобальних змін клімату за останнє століття є дві: природні та антропогенні. Якщо природні чинники не дуже підлягають впливу, то щодо антропогенних – а це викиди в атмосферу, забруднення підземних і наземних вод, зменшення площ лісів, деградація екосистем тощо, потрібні невідкладні дієві заходи, щоб максимально зменшити негативний вплив життєдіяльності людини на екосистему.

Аналіз змін основних кліматичних характеристик для України за останні 50 років свідчить про підвищення середньої температури повітря, зростання

сезонних аномалій температури, порушення регіональних циклів опадів та ряд інших.

Але специфіка кліматичних досліджень полягає в тому, що вони не можуть дати однозначної відповіді ні на характер змін клімату, ні на очікувані наслідки від цих змін. Тут потрібно мати потужні банки даних і постійно поповнювати їх інформацією, використовувати сучасні методики і засоби для створення кліматичних моделей з високим ступенем достовірності, а також проводити досконалі натурні спостереження.

Було зауважено, що на сьогодні практично відсутня координація наукових досліджень клімату між відповідними установами Академії, Мінприроди, МОНмолодьспорту, а також інших відомств. Дуже незначною є співпраця на міжнародному рівні – українські наукові дослідження й досягнення майже не інтегруються у міжнародні програми і проекти. На сьогодні фактично відсутні відповідні програми в Україні, хоча напрацювання в цьому напрямі у Відділенні наук про Землю НАН України досить великі.

Для виправлення такої ситуації необхідно розробити Кліматичну програму України. Цю роботу повинні очолити Український науково-дослідний гідрометеорологічний інститут МНС та НАН України і Морський гідрофізичний інститут НАН України.

У цілому Президія НАН України дала позитивну оцінку роботам Морського гідрофізичного інституту НАН України за цією проблематикою.

Крім того, Президія НАН України заслухала інформацію про внесення змін до розподілу обов'язків між членами Президії Національної академії наук України; про внесення змін до Порядку формування тематики та контролю за виконанням наукових досліджень в Національній академії наук України; про участь НАН України у науковому супроводженні Національної антикорупційної стратегії на 2011-2015 роки; про перевидання наукових журналів НАН України закордонними видавцями; про зміни у складі редакційної колегії загальноакадемічного журналу НАН України «Вісник Національної академії наук України»; також було розглянуто низку кадрових питань та прийнято рішення про нагородження відзнаками Національної академії наук України.

Секретаріат Президії НАН України